

Джерело: Розвиток державного пенсійного страхування в умовах пенсійної реформи: монограф. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2013. – 304 с.

Віталій Письменний

ОПТИМІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПЕНСІОНЕРІВ В УМОВАХ ПОБУДОВИ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОЇ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

З проголошенням незалежності Україна взяла курс на побудову соціально орієнтованої ринкової економіки, в якій прерогативою є гідний рівень життя населення, доступність соціальних послуг, формування середнього класу суспільства. Проте через брак фінансових ресурсів і важелів впливу жодному без винятку уряду не вдалося реалізувати принципи соціальної справедливості та соціальної захищеності. Дисбаланс між різким зростанням соціальних видатків й низькими можливостями їх фінансового забезпечення призвів до девальвації вітчизняної системи соціального захисту. Не винятком став соціальний захист пенсіонерів, значна частина видатків на який здійснюється за рахунок бюджетних коштів.

Загалом же бюджетні видатки на соціальний захист пенсіонерів є додатковим джерелом надання допомоги та послуг людям похилого віку з наступних причин. З одного боку, нинішня система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування спроможна тільки на мінімальному рівні забезпечити пенсійні виплати. З іншого боку, недержавні пенсійні фонди у зв'язку з їх нерозвиненістю й відсутністю довіри в суспільстві мають обмежений вплив у системі соціального захисту пенсіонерів. Наявність великої кількості пілг, збільшення чисельності осіб старше працездатного віку, низький рівень пенсій потребують оптимізації бюджетних видатків на соціальний захист пенсіонерів.

Система соціального захисту пенсіонерів в Україні має розгалужену структуру (рис. 1). Вона включає: здійснення заходів щодо обслуговування пенсіонерів, які за висновками медичного закладу потребують соціально-

побутового обслуговування в домашніх умовах; створення належних умов проживання, підтримку соціального статусу та повноцінної життєдіяльності одиноких пенсіонерів, які потребують стороннього догляду; здійснення заходів, направлених на соціальний захист пенсіонерів у вигляді індивідуальної програми медичної, соціально-трудової реабілітації та адаптації; задоволення матеріальних інтересів і суспільних потреб пенсіонерів, які перебувають у складних життєвих обставинах.

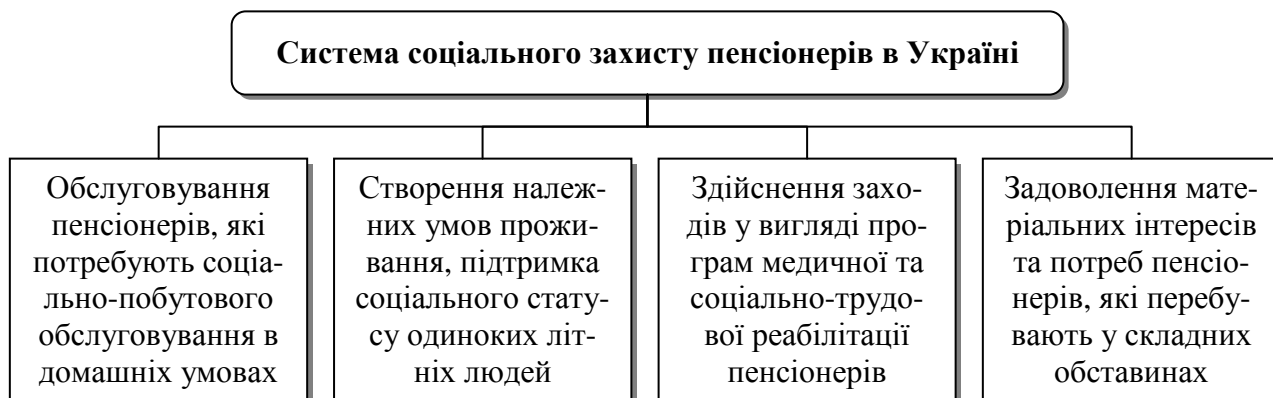

Рис. 1. Система соціального захисту пенсіонерів в Україні

Відповідно видатки державного та місцевих бюджетів спрямовуються на надання соціально-побутових послуг на дому людям похилого віку, які згідно медичних висновків потребують сторонньої допомоги, надання послуг у стаціонарних відділеннях центрів соціального обслуговування пенсіонерам й одиноким непрацездатним громадянам, проведення соціально-оздоровчих заходів, спрямованих на підтримання життєдіяльності та соціальної активності пенсіонерів, надання малозабезпеченим особам старше працездатного віку грошової та натуральної допомоги (продовольчих, промислових, господарських товарів). Проте широкий перелік цих видатків не забезпечується можливостями держави щодо їх фінансування.

Так, незважаючи на збільшення видаткової частини державного бюджету на соціальний захист пенсіонерів (із 24238,9 млн. грн. у 2007 р. до 58317,2 млн. грн. в 2011 р.), цих коштів виявилось недостатньо для надання допомоги і послуг людям похилого віку (рис. 2). Система соціального захисту пенсіонерів є важливим індикатором розвитку суспільних відносин, яким визначається рівень обслуговування пенсіонерів на дому, забезпечення повноцінної

життєдіяльності одиноких літніх людей, задоволення їх матеріальних інтересів і потреб. Тому зміна в 2011 р. динаміки зростання цієї категорії видатків негативно позначилася на соціальному захисті пенсіонерів і призвела до посилення соціальної напруги.

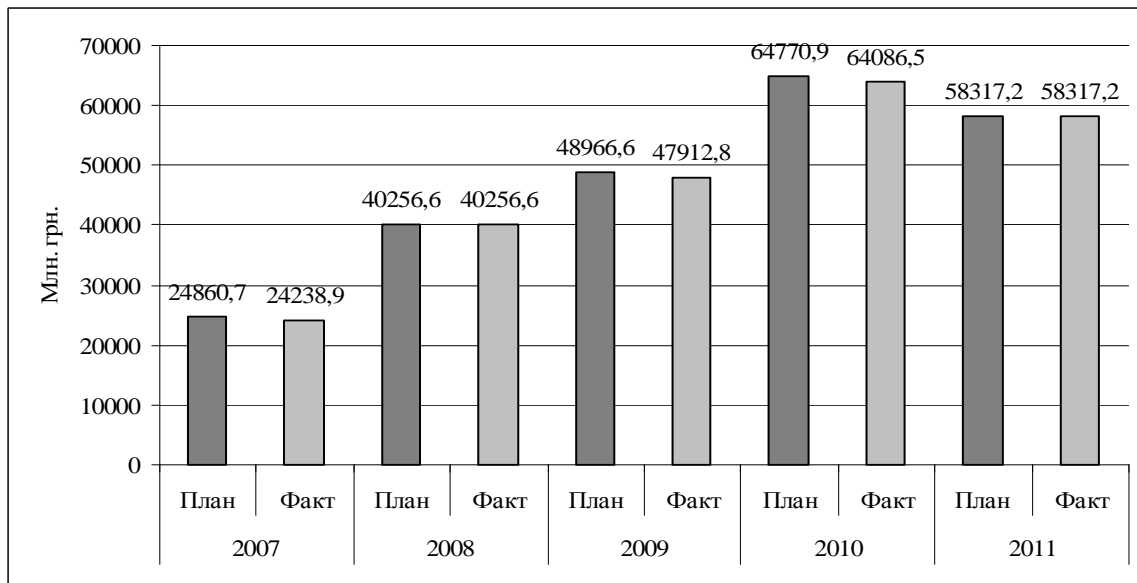

Рис. 2. Динаміка планових і фактичних показників видатків Державного бюджету України на соціальний захист пенсіонерів за 2007–2011 рр.*

Тільки в 2008 р. і 2011 р. держава в повній мірі виконала зобов'язання у системі соціального захисту пенсіонерів. Натомість у 2007 р. недофінансування цієї категорії видатків становило 621,7 млн. грн., або 2,5%, в 2009 р. – 1053,8 млн. грн., або 2,2%, у 2010 р. – 684,4 млн. грн., або 1,1%. Різниця між плановими та фактичними показниками видатків державного бюджету була характерна також для видатків на загальнодержавні функції, оборону, економічну діяльність, охорону навколишнього середовища, житлово-комунальне господарство, охорону здоров'я, духовний і фізичний розвиток, що можна пояснити не тільки браком бюджетних коштів, а й неефективністю управління державними фінансами.

Упродовж досліджуваного періоду видатки на соціальний захист пенсіонерів займали найбільшу частку в структурі видатків державного бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення (як видно з рис. 3, в 2011 р. вона становила 91,8%, що на 8,8 в. п. більше, ніж у 2007 р.). Основними

* Примітка. Побудовано на основі даних Державної казначейської служби України.

причинами цього стали збільшення чисельності людей старше працездатного віку та наявність великої кількості пілг для пенсіонерів [1, с. 6]. При цьому видатки на соціальний захист на випадок непрацездатності, ветеранів війни та праці, сім'ї, дітей і молоді, безробітних, допомогу у вирішенні житлового питання, на утримання житла були майже невідчутними для забезпечення соціальної рівноваги в державі.

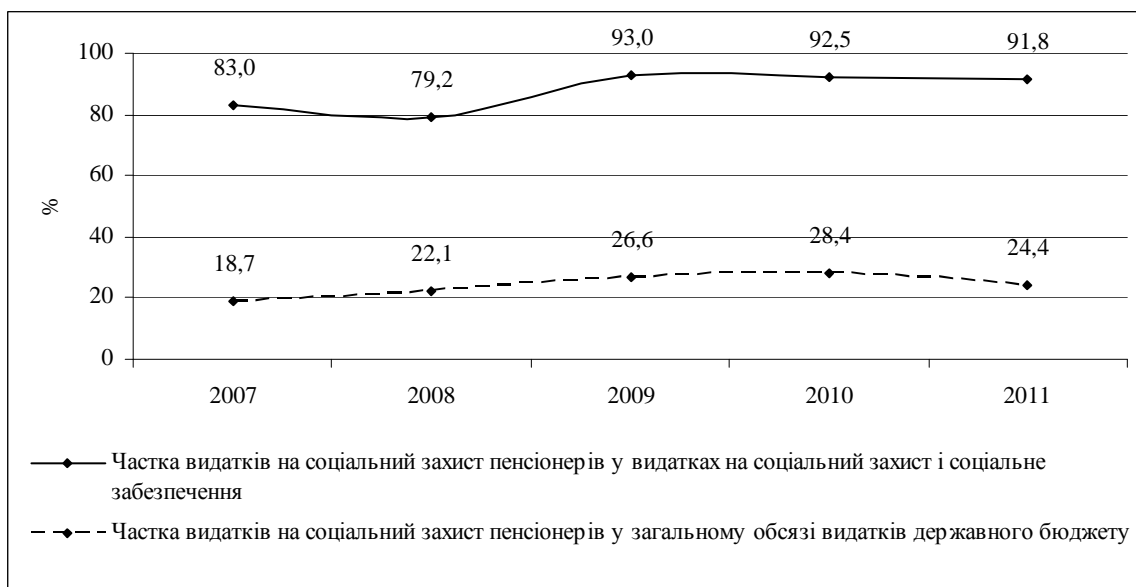

Рис. 3. Частка видатків на соціальний захист пенсіонерів у видатках на соціальний захист і соціальне забезпечення, а також в загальному обсязі видатків Державного бюджету України за 2007–2011 рр.*

Аналізуючи видатки державного бюджету на соціальний захист пенсіонерів зарубіжних країн, необхідно зупинитися на таких моментах (табл. 1). По-перше, тільки в Литві їх частка у видатках на соціальний захист становила 50%, натомість в Іспанії, Нідерландах, Норвегії, Словенії, Угорщині, Чеській Республіці, Швеції не перевищувала 10%. По-друге, за 2007–2011 рр. простежується тенденція до незначного зменшення видатків державного бюджету Литви на соціальний захист пенсіонерів на 1,6 млн. євро, або 4,2%, Норвегії – на 0,5 млн. євро, або 14,3%, Угорщини – на 1,2 млн. євро., або 69,2%. По-третє, в державних бюджетах Фінляндії та Франції на 2011 р. ця категорія видатків не була профінансована.

* Примітка. Побудовано на основі даних Державної казначейської служби України.

**Динаміка видатків на соціальний захист пенсіонерів, їх частка у видатках на соціальний захист і в загальному
обсязі видатків державного бюджету зарубіжних країн за 2007–2011 рр.***

Країни	2007			2008			2009			2010			2011		
	Видатки на соціальний захист пенсіонерів, млн. євро	Частка у видатках на соціальний захист, %	Частка у загальному обсязі видатків, %	Видатки на соціальний захист пенсіонерів, млн. євро	Частка у видатках на соціальний захист, %	Частка у загальному обсязі видатків, %	Видатки на соціальний захист пенсіонерів, млн. євро	Частка у видатках на соціальний захист, %	Частка у загальному обсязі видатків, %	Видатки на соціальний захист пенсіонерів, млн. євро	Частка у видатках на соціальний захист, %	Частка у загальному обсязі видатків, %	Видатки на соціальний захист пенсіонерів, млн. євро	Частка у видатках на соціальний захист, %	Частка у загальному обсязі видатків, %
Естонія	9,9	17,1	1,1	12,6	16,6	1,2	12,2	12,8	1,2	11,9	13,2	1,2	12,9	13,8	1,2
Іспанія	15,0	5,5	0,1	21,0	7,2	0,1	15,0	4,8	0,1	14,0	4,5	0,1	16,0	5,6	0,1
Італія	44,0	16,4	0,05	40,0	15,9	0,04	41,0	12,8	0,04	40,0	12,3	0,04	46,0	24,0	0,05
Литва	38,4	49,3	2,5	45,7	49,2	2,5	46,2	49,4	2,6	36,1	49,3	2,3	36,8	52,8	2,3
Нідерланди	6,0	1,1	0,04	6,0	1,0	0,04	6,0	1,0	0,03	9,0	1,4	0,05	9,0	1,6	0,05
Норвегія	3,5	0,3	0,02	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3,0	0,2	0,01
Словенія	2,7	5,7	0,1	3,2	6,0	0,1	3,5	5,8	0,1	3,7	5,8	0,1	3,9	6,0	0,1
Угорщина	3,9	7,4	0,1	5,4	11,0	0,1	2,5	6,4	0,05	2,7	7,9	0,1	2,7	4,2	0,1
Фінляндія	4,0	4,9	0,1	5,0	6,9	0,1	3,0	4,1	0,05	3,0	3,8	0,05	0	0	0
Франція	16,0	1,1	0,01	1,0	0,1	0,001	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чеська Респ.	6,6	4,4	0,1	7,5	4,4	0,1	7,5	4,4	0,1	8,1	4,5	0,1	8,0	4,5	0,1
Швеція	0,3	0,02	0,003	0,4	0,03	0,004	0,1	0,009	0,001	2,2	0,2	0,02	2,0	0,1	0,02

* Примітка. Побудовано на основі даних статистичної служби Європейського союзу.

Аналогічну картину можна побачити в частці видатків на соціальний захист пенсіонерів у загальному обсязі видатків державного бюджету. Упродовж досліджуваного періоду вона коливалася від 2,3% у Литві до 0,1% в Іспанії, Словенії, Угорщині, Чехії та менше. Щоправда, це аж ніяк не свідчить про низький рівень фінансового забезпечення системи соціального захисту пенсіонерів за кордоном. Асигнування з державного бюджету на надання соціально-побутових послуг самотнім літнім людям, проведення соціально-оздоровчих заходів, надання малозабезпеченим особам старшого працездатного віку грошової та натуральної допомоги не є основним джерелом доступу пенсіонерів до соціальних прав.

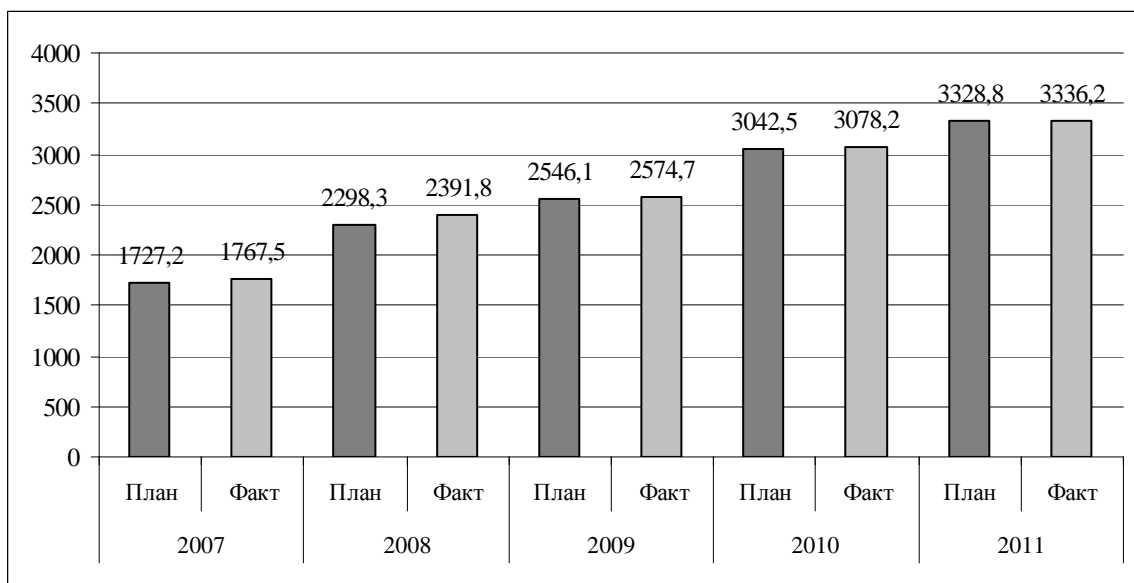

Рис. 4. Динаміка планових і фактичних показників видатків місцевих бюджетів України на соціальний захист пенсіонерів за 2007–2011 рр.*

На відміну від видатків державного бюджету, за рахунок яких послуги з обслуговування пенсіонерів на дому, забезпечення повноцінної життєдіяльності самотніх літніх людей, задоволення їх матеріальних інтересів і потреб часто недофінансовувалися, у місцевих бюджетах фактичні показники перевищували планові. Зокрема, в 2007 р. на соціальний захист пенсіонерів було витрачено на 40,3 млн. грн., або 2,3% більше, ніж заплановано, а в 2011 р. – на 7,4 млн. грн., або 0,2%. Однак цих коштів виявилось недостатньо для вирішення питань

* *Примітка.* Побудовано на основі даних Державної казначейської служби України.

забезпечення соціального обслуговування пенсіонерів, що негативно позначилося на наданні цим малозабезпеченим непрацездатним громадянам грошової і натуральної допомоги.

У структурі видаткової частини місцевих бюджетів на соціальних захист і соціальне забезпечення найбільшу частку займали видатки на соціальний захист сім'ї, дітей та молоді, яка в 2011 р. дорівнювала 58,6%. В той же час частка видатків на соціальний захист пенсіонерів становила близько 8,0%, що у відносних показниках відповідає видаткам на соціальний захист на випадок непрацездатності та соціальний захист ветеранів війни і праці (рис. 5). Сумнівним видається економічний ефект цих видатків (крім встановлення привілеїв для окремих соціальних груп), оскільки їх фінансування здійснювалося не системно, а реальний обсяг асигнувань перевищував задекларований у декілька разів.

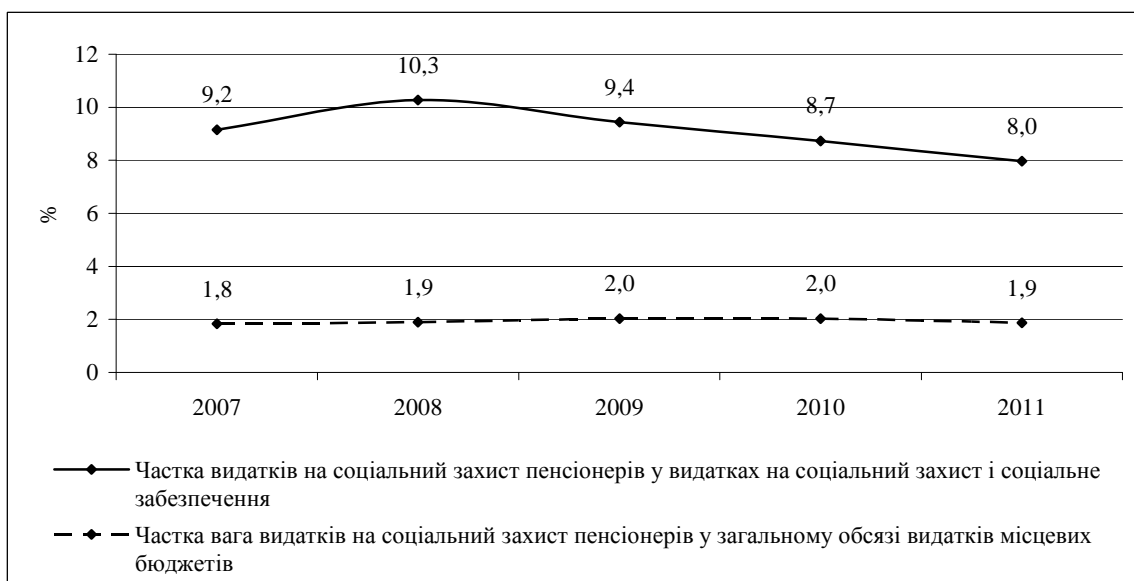

Рис. 5. Частка видатків на соціальний захист пенсіонерів у видатках на соціальний захист і соціальне забезпечення, а також в загальному обсязі видатків місцевих бюджетів України за 2007–2011 рр.*

У зарубіжних країнах видатки місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів значно перевищують рівень фінансування соціального обслуговування пенсіонерів на дому, забезпечення повноцінної життєдіяльності

* Примітка. Побудовано на основі даних Державної казначейської служби України.

одиноких літніх людей, задоволення їх матеріальних інтересів і потреб в Україні (табл. 2). Зокрема, необхідно звернути увагу на Швецію, де у 2011 р. обсяг цієї категорії видатків становив 6263,8 млн. євро, або 48,1% у видатках на соціальний захист. Також високі показники фінансування соціального захисту пенсіонерів характерні для Естонії (15,2 млн. євро, або 40,3%), Литви (10,2 млн. євро, або 18,8%), Угорщини (141,3 млн. євро, або 27,0%), Чеської Республіки (84,0 млн. євро, або 30,0%).

Навіть у тих країнах, де частка видатків місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів є незначною (Нідерланди, Норвегія, Словенія, Франція), літнім людям гарантується доступ до соціальних прав. На відміну від радянської моделі, в якій пільги та соціальні виплати часто підміняли низький рівень пенсій і матеріального забезпечення, у європейській моделі соціальні послуги та соціальна робота спрямовані на підтримку найбільш соціально вразливих осіб старше працездатного віку, що опинилися у складних життєвих обставинах [2, с. 6]. При цьому пільги та соціальні виплати пенсіонерам мають адресний характер, а їх фінансування з місцевих бюджетів здійснюється регулярно в достатньому обсязі.

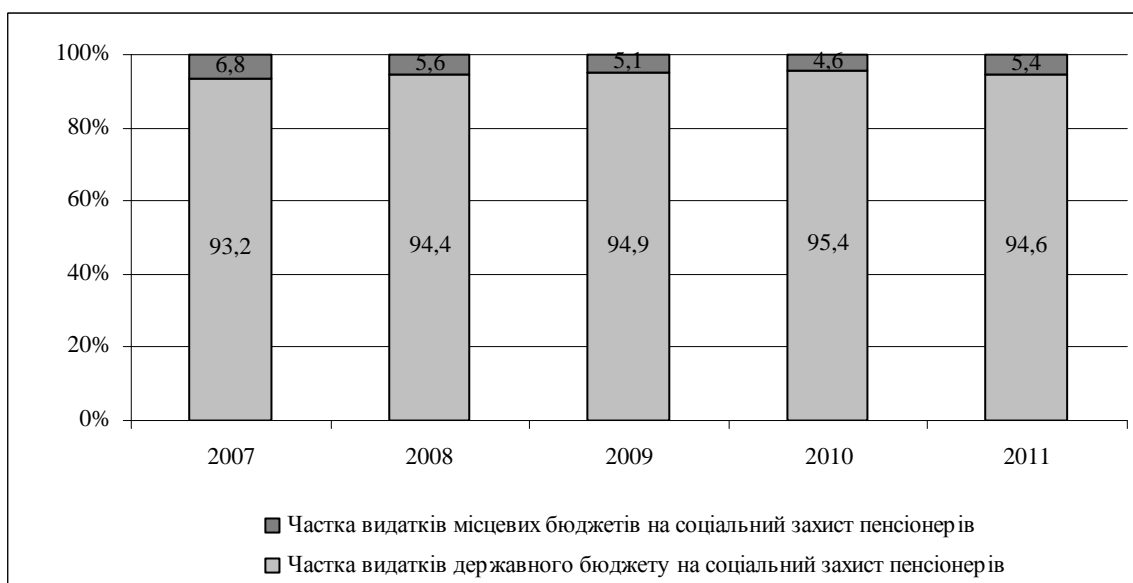

Рис. 6. Співвідношення видатків на соціальний захист пенсіонерів у державному та місцевих бюджетах України за 2007–2011 рр.*

* *Примітка.* Побудовано на основі даних Державної казначейської служби України.

Динаміка видатків на соціальний захист пенсіонерів, їх частка у видатках на соціальний захист і в загальному обсязі видатків місцевих бюджетів зарубіжних країн за 2007–2011 рр.*

Країни	2007			2008			2009			2010			2011		
	Видатки на соціальний захист пенсіонерів, млн. євро	Частка у видатках на соціальний захист, %	Частка у загальному обсязі видатків, %	Видатки на соціальний захист пенсіонерів, млн. євро	Частка у видатках на соціальний захист, %	Частка у загальному обсязі видатків, %	Видатки на соціальний захист пенсіонерів, млн. євро	Частка у видатках на соціальний захист, %	Частка у загальному обсязі видатків, %	Видатки на соціальний захист пенсіонерів, млн. євро	Частка у видатках на соціальний захист, %	Частка у загальному обсязі видатків, %	Видатки на соціальний захист пенсіонерів, млн. євро	Частка у видатках на соціальний захист, %	Частка у загальному обсязі видатків, %
Естонія	12,3	41,6	2,0	15,9	43,1	2,2	15,6	42,6	2,2	14,9	41,3	2,3	15,2	40,3	2,2
Іспанія	1083,0	40,9	5,7	1161,0	41,0	5,6	1323,0	42,0	6,1	1306,0	42,0	6,1	674,0	29,2	3,1
Італія	290,0	16,1	0,4	300,0	16,0	0,4	297,0	15,7	0,4	299,0	15,8	0,4	234,0	2,5	0,3
Литва	6,7	22,3	0,5	8,5	21,3	0,5	8,6	21,3	0,5	8,1	20,8	0,6	10,2	18,8	0,7
Нідерланди	47,0	2,0	0,1	65,0	2,6	0,2	80,0	3,3	0,2	83,0	3,3	0,2	86,0	3,5	0,2
Норвегія	274,0	4,6	1,4	294,6	4,5	1,4	297,2	4,4	1,4	340,7	4,3	1,4	378,4	4,2	1,4
Словенія	2,8	2,8	0,2	3,2	2,9	0,2	3,3	2,4	0,2	3,4	2,2	0,2	2,2	1,5	0,1
Угорщина	0	0	0	0	0	0	0	0	0	152,9	27,4	2,9	141,3	27,0	2,9
Фінляндія	562,0	14,7	3,3	590,0	14,2	3,2	606,0	13,9	3,3	606,0	13,3	3,2	584,0	12,2	2,9
Франція	164,0	2,1	0,3	178,0	2,1	0,3	185,0	2,1	0,3	228,0	2,5	0,3	234,0	2,5	0,3
Чеська Рес.	215,6	51,1	4,7	258,3	51,9	4,8	258,1	52,0	4,9	77,9	29,6	1,5	84,0	30,0	1,5
Швеція	5946,7	47,9	15,3	5878,8	48,5	15,5	5296,1	48,8	15,5	5918,8	47,9	15,2	6263,8	48,1	15,2

* Примітка. Побудовано на основі даних статистичної служби Європейського союзу.

Загалом же видатки на соціальний захист пенсіонерів тільки доповнюють складу систему соціально-побутового обслуговування пенсіонерів на дому, забезпечення повноцінної життєдіяльності одиноких літніх людей, задоволення їх матеріальних інтересів і потреб. При цьому значна частина цієї категорії видатків проходить за такими статтями, як видатки на житлово-комунальне господарство, охорону здоров'я тощо. На відміну від зарубіжного досвіду, в нашій державі спостерігається дисбаланс у витрачанні бюджетних коштів на соціальний захист пенсіонерів між державним та місцевими бюджетами: упродовж досліджуваного періоду він коливався від 93,2% і 6,8% у 2007 р. до 94,6% та 5,4% в 2011 р. (рис. 6).

Це явище, характерне для системи соціального захисту пенсіонерів в Україні, потребує усунення у контексті побудови соціально орієнтованої ринкової економіки. Адже місцева влада найбільше проінформована про потреби пенсіонерів, тому уряду складно контролювати надання соціальної підтримки за великої кількості її видів й одержувачів. У результаті чимало громадян безкарно користуються заходами соціального захисту з боку держави, не маючи для цього належних підстав [2, с. 100]. Натомість надання допомоги і послуг людям похилого віку здійснюється на мінімальному рівні, що призводить до неефективного використання бюджетних коштів та нерівності в системі їх соціального захисту.

У переважній більшості зарубіжних країн видатки на соціальний захист пенсіонерів є прерогативою місцевих бюджетів (табл. 3). В 2011 р. у Франції, Фінляндії, Швеції надання соціально-побутових послуг одиноким літнім людям, проведення соціально-оздоровчих заходів, надання малозабезпеченим особам старше працездатного віку грошової та натуральної допомоги у повній мірі фінансувалося місцевою владою. Наближено до цього показника витрачалися бюджетні кошти в Іспанії (97,7), Нідерландах (90,5%), Норвегії (99,2%), Угорщині (98,1%), Чеській Республіці (91,3%). Разом з тим в Естонії та Словенії зберігався паритет у видатках державного і місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів.

Співвідношення витратків на соціальний захист пенсіонерів у державному та місцевих бюджетах в зарубіжних країнах за 2007–2011 рр.*

Країни	2007		2008		2009		2010		2011	
	Частка витратків державного бюджету на соціальний захист пенсіонерів	Частка витратків місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів	Частка витратків державного бюджету на соціальний захист пенсіонерів	Частка витратків місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів	Частка витратків державного бюджету на соціальний захист пенсіонерів	Частка витратків місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів	Частка витратків державного бюджету на соціальний захист пенсіонерів	Частка витратків місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів	Частка витратків державного бюджету на соціальний захист пенсіонерів	Частка витратків місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів
Естонія	44,6	55,4	44,2	55,8	43,9	56,1	44,4	55,6	45,9	54,1
Іспанія	1,4	98,6	1,8	98,2	1,1	98,9	1,1	98,9	2,3	97,7
Італія	13,2	86,8	11,8	88,2	12,1	87,9	11,8	88,2	16,4	83,6
Литва	85,1	14,9	84,3	15,7	84,3	15,7	81,7	18,3	78,3	21,7
Нідерланди	11,3	88,7	8,5	91,5	7,0	93,0	9,8	90,2	9,5	90,5
Норвегія	1,3	98,7	0	100	0	100	0	100	0,8	99,2
Словенія	49,1	50,9	50,0	50,0	51,5	48,5	52,1	47,9	63,9	36,1
Угорщина	100	0	100	0	100	0	1,7	98,3	1,9	98,1
Фінляндія	0,7	99,3	0,8	99,2	0,5	99,5	0,5	99,5	0	100
Франція	8,9	91,1	0,6	99,4	0	100	0	100	0	100
Чехія	3,0	97,0	2,8	97,2	2,8	97,2	9,4	90,6	8,7	91,3
Швеція	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100

* Примітка. Побудовано на основі даних статистичної служби Європейського союзу.

У цілому аналіз зарубіжного досвіду витрачання бюджетних коштів на соціальний захист пенсіонерів свідчить про його відповідність принципам Європейської соціальної хартії (рис. 7). Нею визначено, що забезпечення ефективного здійснення права людей похилого віку на соціальний захист реалізується шляхом: по-перше, надання їм можливості якомога довше залишатися повноцінними членами суспільства; по-друге, вільно обирати спосіб свого життя та незалежно жити у знайомому для них оточенні так довго, як вони забажають і зможуть; по-третє, забезпечення пенсіонерів, які проживають у будинках для престарілих, гарантій надання належної допомоги з повагою до їх особистого життя.

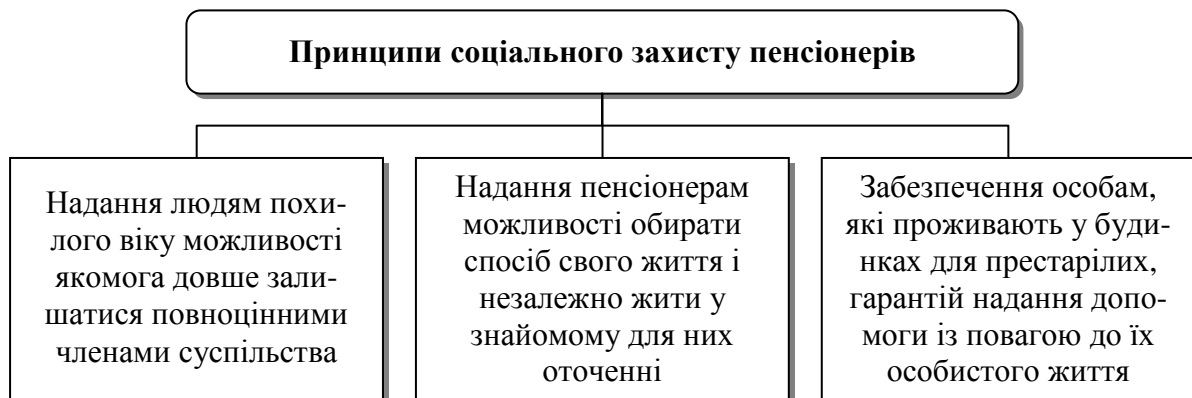

Рис. 7. Принципи соціального захисту пенсіонерів*

На практиці принципи соціального захисту пенсіонерів реалізується в частині забезпечення достатніх ресурсів, які дозволяли б їм жити на задовільному рівні та брати участь у суспільному, соціальному і культурному житті, забезпечення інформації про послуги та програми, які існують для людей похилого віку, а також про можливості їх використання, забезпечення житла, пристосованого до потреб і стану здоров'я, або шляхом надання належної допомоги для реконструкції житла, забезпечення медичного обслуговування та послуг, яких вимагає стан здоров'я. Це підтверджує високий рівень життя пенсіонерів за кордоном, доступність до соціальних послуг, їх приналежність до середнього класу суспільства.

* *Примітка.* Побудовано на основі [3].

Натомість для нашої держави принципи соціального захисту пенсіонерів Європейської соціальної хартії, як і всієї системи соціального захисту та соціального забезпечення населення, мають радше декларативний і рекомендаційний характер, аніж практичне втілення. Причинами цього є не тільки брак фінансових ресурсів та важелів впливу, а й відсутність концептуальних підходів до вироблення соціальної стратегії у зв'язку надмірною поляризацією політичних поглядів. У результаті цього маємо надання неякісних послуг із соціально-побутового обслуговування пенсіонерів на дому, повноцінної життєдіяльності одиноких літніх людей, задоволення їх матеріальних інтересів і потреб.

В Україні соціальні видатки не забезпечують реальних потреб із надання допомоги і послуг людям похилого віку. Їх щорічне збільшення є звичним явищем сьогодення, продиктоване політикою уряду «латання бюджетних дірок», оскільки темпи інфляційних процесів значно перевищують мізерні обсяги фінансування соціального захисту пенсіонерів. Практика виконання державного і місцевих бюджетів свідчить про істотні розбіжності між процесами формування та витрачання бюджетних коштів. Як наслідок, бюджети перетворені на своєрідні «фінансові плани», в яких спостерігається невідповідність між дохідною і видатковою частинами, що не гарантує доступу пенсіонерів до соціальних прав.

Це ще раз підтверджує необхідність оптимізації бюджетних видатків на соціальний захист пенсіонерів. Для цього слід переглянути державні соціальні стандарти, пільги, соціальні та компенсаційні виплати, інші форми і види соціального захисту пенсіонерів, а також забезпечити їх поступовий перехід в умовні грошові трансфери або соціальні послуги. Не менш важливим є встановлення паритету у видатках державного та місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів, який не на користь останніх. При цьому місцевій владі потрібно надати більше повноважень у сфері визначення пріоритетів соціального розвитку, планування та розпорядження бюджетних коштів на соціальний захист пенсіонерів.

В умовах обмеженості бюджетних коштів основою системи соціального захисту пенсіонерів на місцевому рівні мають бути субвенції для здійснення програм соціального захисту (для прикладу, пільги та житлові субсидії на придбання твердого палива і скрапленого газу, оплату електроенергії та комунальних послуг, пільги з послуг зв'язку й інші пільги). Держава повинна бути зацікавлена, щоб фінансування заходів соціального характеру відбувалося у належному обсязі та якості в усіх регіонах, виступаючи контролером витрачання цих субвенцій. Щоправда, надмірний вплив міжбюджетних трансфертів може поставити місцеву владу в пряму залежність від центральних органів державного управління.

Впровадження цих заходів дасть змогу змінити на краще надання соціально-побутових послуг самотнім літнім людям, проведення соціально-оздоровчих заходів, надання малозабезпеченим особам старше працездатного віку грошової та натуральної допомоги. Незважаючи на те, що в Україні вже зроблено низку виважених кроків, направлених на досягнення головної мети реформи соціального захисту пенсіонерів, говорити про її завершення при реальній оцінці часового лагу поки що зарано. Її реалізацію необхідно спрямувати на роботу з випередженням, розраховуючи та передбачаючи результати від використання впроваджених інструментів державної політики соціального захисту пенсіонерів.

Література:

1. Лібанова Е. Соціальний захист та соціальне включення в Україні / Е. Лібанова, О. Макарова, Л. Черенько та ін. – К. : Європейська комісія, 2009. – 9 с.
2. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи реформування. – К. : Центр громадської експертизи, 2009. – 140 с.
3. Європейська соціальна хартія / Страсбург, 03.05.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_062.